

Pozdravni nagovor profesorja Janeza Koželja, podžupana Mestne občine Ljubljana

Drage kolegice in kolegi,

moramo si priznati, da podoba krajine mest, naselij in odprtega prostora po vseh slovenskih regijah v vedno večji meri kazijo razpadajoči, zmaličeni in zanemarjeni objekti, opuščene gradbene jame in gradbišča, odlagališča, vsiljivi oglaševalski objekti in kričeče barve fasad, posekano ali iznakaženo zelenje, gozdovi in drevoredi. Stanje je zaskrbljujoče. Vidni nered v prostoru narašča zaradi pomanjkanja politične in strokovne volje, pomanjkljivih zakonskih instrumentov in neenotnega ukrepanja, če pomislimo samo na jalovo delovanje številnih inšpekcij v prostoru. Popustljivost in ravnodušnost pristojnih služb do tega pojava naj bi odpravila nova prostorska zakonodaja. Vendar je že tri leta minilo, odkar je v veljavi novi Zakon o urejanju prostora (ZUreP-2) s težko izbranim 120. členom, ki občinam omogoča izvajanje odlokov o urejanju podobe naselij in krajine. Ti naj bi bili nov operativni instrument tako imenovane urbanistične prisile, s katerim bi lahko občine začele učinkovito urejati omenjeno problematiko na več območjih vidnega onesnaževanja grajenega in odprtega prostora, in to s poseganjem v zasebno lastnino tako na javnih kot zasebnih zemljiščih. Do danes ni še nobena občina sprejela odloka, s katerim bi lahko na izpostavljenih območjih, še posebej na območjih kulturne dediščine in kulturne krajine, odredila odstranjevanje ruševin in odlagališč, obnovo fasad, ureditev zelenja, odstranjevanje reklam. Pri tem je najpomembneje, da bi v primeru nespoštovanja odreditve prisilnih ukrepov občine lahko to storile na svoje stroške in svoj vložek v nepremičnino zavarovale z vpisom hipoteke.

Zaradi pasivnosti in dvoma v uresničljivost takega instrumenta smo v sodelovanju s Skupnostjo slovenskih občin vzpostavili posvetovalno mrežo zavzetih urbanistik/-ov, da bi skupaj z Ministrstvom za okolje in prostor pripravili potrebne strokovne podlage, premislili vse postopke, predlagali nujna zakonska dopolnila, da bi lahko odlok o skladni podobi in rabi prostora tudi dejansko zaživel in deloval. V ta namen smo organizirali delovna srečanja, vključno s terenskimi ogledi v Solčavi, Mariboru in Ljubljani, na katerih smo poskusili odgovoriti na številna še odprta vprašanja in preigrati mogoče rešitve. Najzanimivejši so bili predlogi, kako oblikovati merila za skladno oblikovanje prostora, po katerih bi presojali o stopnjah razvrednotenja krajevne identitete in predpisovali temu primerne ukrepe. Na drugi strani pa je največ skrbi vzbujalo vprašanje, kako zagotavljati sredstva za drage prisilne rušitve in obnove ter se pri tem izogniti pričakovanemu pritoževanju lastnikov s sklicevanjem na ustavne pravice. Iz nabora različnih zamisli in predlogov nameravamo skupaj z MOP pripraviti vzorčni odlok, ki bi mu potem občine same ali povezane po skupnih regionalnih značilnostih prilagajale in sprejemale svoje odloke. Prizadevanja za čim bolj domišljeno pripravo odloka je spremljalo prepričanje sodelujočih, da je še mogoče obvarovati še ohranjeno lepoto in prepoznavnost slovenskega prostora samo z večjo veljavo in odločenostjo urbanističnih služb. Priprava in izvajanje tega odloka sta v tem pogledu morda zadnji priložnosti za preporod naše stroke. Zaradi tega od vaših spoznanj in zamisli na tem srečanju veliko pričakujemo.

Prof. Janez Koželj, podžupan Mestne občine Ljubljana
E-pošta: janez.kozelj@ljubljana.si